

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. október 21.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

AZ ÍRÁSBELI VIZSGA ÉRTÉKELÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZEMPONTJAI

A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A vizsgázó teljesítményének értékelésére nem lehet hatással, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli az esszé és esetelemzés megoldásának lehetséges tartalmi összetevőit. Az ettől eltérő jó megoldást el kell fogadni.

A dolgozatot piros színű tollal kell javítani és a tanári gyakorlatnak megfelelően jelölni a súlyosabb helyesírási, nyelvhelyességi stb. hibákat.

A feladatok alatt található négyzetben az elérhető maximális pontszám van feltüntetve, az értékelő a mellette levő üres négyzetbe írja az általa megállapított pontszámot.

Amennyiben a vizsgázó a II. rész mind a két (A. és B.) feladatsorából oldott meg feladatokat, és nem állapítható meg egyértelműen, hogy melyiknek az értékelését akarta, az érettségi dolgozatot értékelő tanár feladata annak eldöntése, melyik megoldás a tartalmasabb, majd azt értékeli.

Egyes esszéfeladatoknál a tanuló két kérdés megválaszolása közt választhat, de csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont. Amennyiben tévedésből mind a két feladatot megoldja a vizsgázó, és nem jelöli áthúzással, melyiket értékeljék, az érettségi dolgozatot javító tanár dönti el, hogy melyik feladat kidolgozásáért jár több pont és azt veszi figyelembe.

Amennyiben bármely feladat értékelésénél a témataartás kompetenciát nulla ponttal értékeli a javító, azaz úgy ítéli meg, hogy a vizsgázó egyáltalán nem a megfogalmazott feladatot oldotta meg, a feladat egészének értékelése nulla pont, más kompetenciára vagy szempontra pontszám nem adható.

Egyes feladatoknál a könnyebb differenciálhatóság érdekében a feladat részpontszámainak összegét osztani kell kettővel.

Az adható fél pontok miatt előfordulhat, hogy a vizsgázó által elért összpontszám nem egész szám. Ebben az esetben kerekítést kell végezni. A kerekítést nem feladatonként, hanem csak egyszer, a feladatonként elért pontok összeadása után kell elvégezni, a végső pontszám megállapításához!

Az értékelő a javítás, értékelés végeztével kitölti a vizsgázó által elért összpontszámot tartalmazó táblázatot.

I. rész

Társadalomismeret és jelenismeret

1. Esszé

Szemponatok, kompetenciák	A) A pályaválasztás meghatározó szempontjai és nehézségei	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témataratás	A válasz valóban a pályaválasztás témakörére fókuszál.	2
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben a vizsgázó lényeges elemeket emel ki. Bemutatja a pályaválasztás folyamatát, a pályaválasztási döntések háttérében álló motivációkat (pl. szülői-ismerősi kör mintái, elvárásai, társadalmi trendek hatásai) stb. Ismerteti, hogy milyen szempontok játszanak szerepet a mérlegeléskor: adott pályán megszerezhető jövedelem, előrejutási (karrier) lehetőségek, képzettségi igények, elhelyezkedési lehetőségek, az adott pálya presztízse, megbecsültsége, társadalmi hasznossága, a munkaidő rugalmassága stb. Kitér arra, hogy milyen nehézségei vannak a pályaválasztásnak: a gazdasági és ezen belül munkaerő-piaci folyamatok változékonysága, a különböző képzési területek hozzáférhetősége, a lehetőségek eloszlásának területi egyenlőtlensége, a képességek és a vágyak közti különbségek problémái, az iskolaválasztás és a pályaválasztás összefüggései miatt a döntéshozatal korai életkorba helyeződése stb. Ír az intézményes segítségadás különböző formáiról is: az iskolai és nevelési tanácsadók pályaválasztást segítő tevékenységéről.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a pályaválasztás kérdésköréről. Használja a pályaorientáció, pályaválasztási döntés, pályaválasztási tanácsadás preferencia-sorrend, karrierlehetőség, divatszakmák, hiányszakmák, korai szelekció, munkaerőpiac, foglalkozási presztízis, megélhetés, jövedelmi viszonyok stb. szakkifejezéseket.	3
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. A vizsgázó írhat saját dilemmáiról, megközelítheti a kérdést a döntéshozatal oldaláról, nézheti a keresleti és kínálati oldalról egyaránt.	3
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és azt meg is indokolja. Életszerű példákat hoz. Legalább két, a médiából vagy saját környezetéből megismert mintát említ.	2
Összesen		15

1. Esszé

Szemponatok, kompetenciák	B) Az energiafüggőség, mint gazdasági és politikai probléma	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás	A válasz valóban az energiafüggőség problémáira fókuszál.	2
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A vizsgázó a feleletben lényeges elemeket emel ki, például meghatározza az energiafüggőség fogalmát: szűkebb értelemben adott országok, területi egységek stb. energiaimport-szükségletéből adódó kiszolgáltatottsága; tágabb értelemben a modern társadalmak nagymértékű energiafelhasználásra épülő életmódja. Bemutatja, hogy Magyarország, ahogy az EU országainak nagy része is, erőteljes energiaimportra szorul, azaz gazdasági és mindennapi élete kiszolgáltatott az exportáló országoknak. Ír ebben az összefüggésben az atomenergia, ezen belül Paks szerepéről és az ezzel kapcsolatos vitáról. Kitérhet a különböző megoldási, függőségcsökkentési kísérletekre (Nabucco gázvezeték, Déli Áramlat gázvezeték, alternatív és megújuló energiaforrások, energiatakarékosság stb.), valamint a kérdéskör politikai kapcsolatokat befolyásoló (pl. Magyarország és Oroszország) szerepére.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik az energiafüggőség kérdésköréről. Használja az alternatív és megújuló energiaforrások, az atomenergia, a függőségi ráta, az energiabiztonság, az energiafelhasználás, az energiaexport- import, a politikai, a gazdasági kapcsolatok stb. kifejezéseket.	3
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. A vizsgázó megvilágítja a kérdés szűkebb és tágabb értelmezését, vagy beszél a magyarországi és az uniós energiaproblémákról.	3
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és azt meg is indokolja. Életszerű példákat hoz. Legalább két, a médiából vagy saját környezetéből megismert példát említ.	2
Összesen		15

2. Elemzés

Szempontok, kompetenciák	Az e-hulladékok	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás	A vizsgázó válaszában valóban az e-hulladékokról ír, és kitér az adott elemzési szempontokra.	1
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	Meghatározza az e-hulladék fogalmát: alapvetően az elektronikai cikkek, tágabb értelemben az elektromos árammal működő berendezések elhasználódásából, amortizációjából keletkező, általában veszélyes anyagokat (is) tartalmazó hulladék. Bontásuk fokozottan környezetveszélyes, összetevőiknek egy része ártalmatlanítást igényel. A vizsgázó ír arról, hogy a gyors technikai fejlődés és a mesterségesen is megnövelt igények hatására folyamatosan növekszik az e-hulladék mennyisége, és ez komoly környezetvédelmi problémákat vet fel. Kitér a megoldás különböző lehetőségeire: szelektív gyűjtés, újrahasznosítás, környezettudatos, önkorlátozó fogyasztás stb.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik az e-hulladékok problémaköréről. Használja a szelektív gyűjtés, ártalmatlanítás, újrafelhasználás, környezettudatos gondolkodás, környezetvédelem, környezetszennyezés stb. fogalmakat.	2
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. A vizsgázó megvizsgálja a kérdéskört az ország és az egyének oldaláról is.	1
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és azt meg is indokolja. Életszerű példákat hoz. Említ a médiából vagy saját környezetéből megismert példákat is.	1
	Összesen	10

3. Forráselemzés

Szemponatok, kompetenciák	A tehetségkutató műsorok	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
A feladat megértése, témátartás	A vizsgázó válaszában valóban a tehetségkutató műsorokról és főleg azok meghatározóiról ír.	1
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	Megmutatja, hogy ezek a műsorok meghatározott területeken valóban a tehetségkutatót szolgálják, de alapvetően üzleti megfontolások alapján működnek (ezért elsősorban a kereskedelmi tévékhez kötődnek): a nagy nézettség miatt nagyon jól értékesíthető reklámidők kapcsolódnak hozzájuk. Rétegműfajokkal ilyen nézettség nem érhető el, ezért ezek a műsorok (kevés kivétellel) a tömegkultúra körébe tartozó területről toborozzák a „tehetségeket”. A nézők bevonása a döntéshozatalba szintén növeli a nézettséget, és az SMS-szavazás is bevételnövelő.	2
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A válaszból megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a médiában futó tehetségkutató műsorokról és a körülményeiket meghatározó gazdasági, társadalmi folyamatokról. Használja a tömegigény, tömegkultúra, médiapiac, műsoridő, reklámidő, nézettség, tehetségkutató, mediadiktatúra, médiamanipuláció stb. kifejezéseket.	2
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és azt meg is indokolja. Életszerű példákat hoz. Említ a médiából vagy saját környezetéből megismert példákat is.	1
Összesen		7

4. Párosítás**4 pont**

1. B
2. D
3. A
4. E

Minden helyes megoldás 1 pont.

5. Fogalom felismerése**5 pont**

- a) baby boom
- b) gettósodás
- c) norma
- d) szociológia
- e) társadalombiztosítás

*Minden helyes megoldás 1 pont.***6. Ábraelemzés****4 pont**

- a) 2012. április, 454 Ft (452 Ft és 456 Ft között elfogadható). 1 pont
Csak mindkét elem együttes, helyes megadása esetén (dátum és ár) jár az 1 pont.
- b) 28,2%-kal 1 pont
Az érték 27% és 29% között elfogadható.
- c) A trendvonal valamilyen változás hosszabb távú irányának (trendjének, tendenciájának) a megmutatására szolgál. Ebben az esetben az üzemanyagárak adott időszakban való csökkenését mutatja. 1 pont
*Csak mindkét helyes válaszelem esetén adható 1 pont.
Minden, tartalmában helyes válasz elfogadható.*
- d) Az emelkedő üzemanyagárak felfelé, a csökkenő üzemanyagárak lefelé módosítják a termékek árát. (Ha az ár alakulását egyéb tényező nem befolyásolja.) 1 pont
Minden, tartalmában helyes válasz elfogadható.

7. Táblázat kiegészítése**6 pont**

Választási ciklus	A miniszterelnökök száma az adott ciklusban	Választási ciklus
I. 1990–1994	1.	A
	2.	C
II. 1994–1998	1.	E
	2.	-
III. 1998–2002	1.	G
	2.	-
IV. 2002–2006	1.	F
	2.	D
V. 2006–2010	1.	D
	2.	B
VI. 2010–2014	1.	G
	2.	-

Minden helyesen kitöltött választási ciklus 1 pont

8. Érvelés**4 pont**

Érvek az állami beavatkozás növelése mellett:

- Az állam felelőssége a gazdaság működéséhez szükséges képzett munkaerő biztosítása, ezért meghatározza egy adott területre vonatkozó képzési keretszámot.
- A felsőoktatást az adófizetők pénzéből finanszírozzák, ezért az államnak ellenőriznie kell a közpénzek elköltését. A túlképzés nem költséghatékony, ezért korlátozni kell.
- Az egyetemek alapvetően abban érdekeltek, hogy minél több hallgatót képezzenek, ugyanakkor az eltömegesedés óhatatlanul magával vonja a minőség csökkenését és a megszerzhető végzettségek értéktelenedését.

Érvek az állami beavatkozás csökkentése mellett:

- Az egyetemek évszázadok során megszerzett egyik legfontosabb vívmánya az önrendelkezés joga.
- Politikai és gazdasági szempontok megjelenése az egyetemi döntésekben felülírhatja a tudomány szempontjait.
- A diplomával rendelkezőknek még mindig jobbak a munkaerő-piaci kilátásai, mint az azzal nem rendelkezőknek, nem érdemes tehát úgy beavatkozni, hogy az államilag finanszírozott helyek száma csökkenjen.

Minden, tartalmában helyes érv 1 pont, azonban a maximális pontszámhoz legalább két-két érv szükséges a növelés, illetve csökkentés mellett.

II. rész**A. Gazdasági ismeretek****1. Kiválasztás****5 pont**

1. C
2. C
3. A
4. D
5. C

*Minden helyes válasz 1 pont.***2. Kiegészítés****5 pont**

- a) folyószámlahitel
- b) költségvetési (esetleg fiskális=költségvetéssel kapcsolatos)
- c) szükségleteinek
- d) végső
- e) tökéletes verseny

*Minden helyes válasz 1 pont.***3. Elemzés**

Szemponatok, kompetenciák	A piaci rés	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Az elemzés nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített.	1
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpon-túság	A vizsgázó a rendelkezésre álló források alapján bemutatja a piaci résre építkezés lehetőségét.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása a szakmai nyelv felhasználásával	Bemutatja azokat a fogalmakat, amelyek a piaci réssel, a vállalkozás indulásával kapcsolatosak és a fogyasztót érdekelhetik (érdekesség, újdonság, meglepetés, szükséglet/igény kielégítése [<i>bioalapanyagokból készült ételek</i>], állandóság, minőség, követhetőség, átláthatóság stb.). Kitér arra, hogyan válhat sikeressé egy vállalkozás. Ír a tervezés, háttérszervezés fontosságáról, az igényekhez igazodó termékfejlesztésről, az árképzésről és a reklámról. [<i>A felsorolt válaszlelemek közül néhány csak közvetve állapítható meg a feladatból.</i>]	6
Önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg.	1
Összesen		10
A végső pontszám (összesen/2)		5

4. Érvelés

Szemponatok, kompetenciák	Adózás	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Az elemzés nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített.	1
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpon-túság	A vizsgázó válaszában az adózásról ír, és érvel a szükségessége mellett.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése a szakmai nyelv felhasználásával	Használja az adóztatáshoz társuló szakkifejezéseket: adó-alap, adókulcs, a jövedelmek újraelosztásának elve, a kötelező állami szerepvállalás, arányos közteherviselés stb. Összefüggést fogalmaz meg a jövedelem mértéke és a közteherviselés iránti társadalmi elvárás között. Érvel az adózás szükségessége mellett. Ír a központi és a helyi adókról.	6
Önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg.	1
Összesen		10
A végső pontszám (összesen/2)		5

B. Pszichológia

1. Esszé

Szemponatok, kompetenciák	A) Kötődési mintázatok	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témataratás, lényegkiemelés	A vizsgázó valóban arról ír, milyen kötődési mintázatokat különít el Ainsworth a gyerekeknél az „idegen helyzet” kísérlet alapján, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	<p>Válaszában ismerteti, hogy kötődésnek a csecsemő vagy kisgyermek azon készletését nevezzük, amikor egy másik egyed közelében igyekszik maradni, mivel nagyobb biztonságban érzi magát annak jelenlétében. Az „idegen helyzet” kísérlet epizódjai közben mutatott viselkedés alapján Ainsworth csoportosítása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Biztosan kötődő</i>: a gyerekek mintegy 60–65%-a tartozik ebbe a csoportba. Ezek a gyerekek nem tolerálják az egyedüllétet, az idegen nem képes megnyugtatni őket, az édesanyjuk azonban igen. 2. <i>Bizonytalanul kötődő, elkerülő</i>: a gyerekek 20%-a tartozik ebbe a csoportba. Ők kevés figyelmet fordítanak az anyjukra, és nem látszanak nagyon levertnek, amikor távozik. Az idegen is képes megnyugtatni őket. 3. <i>Bizonytalanul kötődő, ambivalens</i>: a gyerekek mintegy 10%-a tartozik ebbe a csoportba. Ők keresik a fizikai érintést, ugyanakkor ellenállnak is annak. Lehetnek rendkívül passzívak egy idegennel és az édesanyjával is. <p>A későbbi kutatások bevezettek egy negyedik kategóriát is, a <i>zavarodottak</i> csoportját. Ők egyik korábbi kategóriába sem illettek bele. A gyerekek 10–15%-a sorolható ebbe a csoportba.</p>	4
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a kötődés, „idegen helyzet”, biztosan kötődő, bizonytalanul kötődő, elkerülő, ambivalens, kapcsolat, anya-gyerekek viszony, ellenállás stb. szakkifejezéseket.	4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, problémaközpon-túsága	Kifejtésében ismertetheti az „idegen helyzet” kísérletet is. A gyerek és anya egy szobában játszik. Egy idegen jön be, beszélget az anyával, majd játszik a gyerekekkel. Az anya kimegy, a gyerek egyedül marad az idegennel. Az anya bejön, játszik a gyerekekkel. Az idegen kimegy, az anya is kimegy. A gyerek egyedül marad a szobában. Az idegen bejön, kapcsolatba lép a gyerekekkel. Az anya bejön, idegen kimegy.	4
A téma aktualizálása (életszerű példákat is említ), önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja a leírtakat.	4
Összesen		20
A végső pontszám (összesen/2)		10

Szempontok, kompetenciák	B) Maslow szükséglethierarchiája	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, tématarítás, lényegkiemelés	A vizsgázó a szükséglethierarchia elemeiről ír. Vázolja a hierarchiaszintek közti összefüggéseket, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Válaszában ismerteti, hogy Maslow elmélete szerint a szükségletek hierarchiát alkotnak (=szükséglethierarchia). Ez az alapvető biológiai szükségletektől a komplexebb pszichológiai motivációkig terjed. A komplexebb motivációk akkor válnak fontossá, ha az alapvető szükségleteket már kielégítettük. Az egyik szinten lévő szükségleteket legalább részben ki kell elégíteni, mielőtt a felette lévő szint szükségletei a cselekvés meghatározóivá válnak. A Maslow-piramis szükséglethierarchiája: <ol style="list-style-type: none"> <i>Fiziológiai szükségletek:</i> éhség, szomjúság stb. <i>Biztonsági szükségletek:</i> biztonságban, veszélyektől mentesnek lenni <i>A szeretet szükséglete:</i> másokhoz tartozni, befogadottnak lenni <i>A megbecsülés szükséglete:</i> teljesíteni, kompetensnek lenni, és elnyerni mások tiszteletét, elismerését <i>Kognitív szükségletek:</i> tudni, érteni, megismerni <i>Esztétikai szükségletek:</i> szimmetria, rend, szépség <i>Önmegvalósítási szükségletek:</i> az önkiteljesítés elérése és a lehetőségek megvalósítása <p>A legmagasabb szintű motívum, az önmegvalósítás csak azt követően teljesíthető be, ha minden más szükséglet kielégülést nyer. Az önmegvalósítás szintjét elérő egyének nem mutatják semmilyen jelét az alkalmazkodási zavaroknak, tehetségükkel, valamint képességeikkel hatékonyan élnek.</p> <p>Megjegyzés: Ha a vizsgázó csak az ötfokozatú Maslow-piramisról ír, a válasz akkor is elfogadható.</p>	4
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a Maslow-piramis, szükséglet, hierarchia, fiziológia, biztonság, szeretet, megbecsülés, kognitív, esztétika, önmegvalósítás, csúcselmény stb. szakkifejezéseket.	4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, problémaközpon-túsága	Kifejtésében ismertetheti még, hogy Maslow a piramis továbbfejlesztéseként bevezette a <i>csúcselmény</i> fogalmát. A csúcselmény olyan élmény, amelyet boldogság és kielégültség jellemez. A tökély és a cél elérésének egy időleges, nem mások ellen irányuló és nem éncentrikus állapota. A csúcselmények változó intenzitással és különböző kontextusokban jelenhetnek meg, pl. kreatív tevékenység, a természetben való gyönyörködés, másokkal való intim kapcsolat, szülői élmény, esztétikai élmény vagy a sportolás öröme.	4
A téma aktualizálása (életszerű példákat is említ), önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja az esszében leírtakat.	4
Összesen		20
A végső pontszám (összesen/2)		10

2. Elemzés

Szemponatok, kompetenciák	Mobbing (pszichoterror) az iskolában	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
Témataartás, lényegkiemelés, problémaközpon-túság	A vizsgázó valóban az iskolai mobbingról (pszichoterror), kialakulásának tényezőiről, a megelőzésről ír, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Ismerteti, hogy a gyermekkori magányosság, az állandó vagy hosszan tartó elutasítottság, kirekesztettség patológiás hatású. Negatív jelzés a szülőknek és a pedagógusoknak, ha egy gyermeknek kisiskolás korában nincsenek barátai. Az iskolai elutasítottság szerepet játszik a lemorzsolódásban, a deviáns csoportokhoz való csatlakozásban. Az áldozattá válás okai lehetnek a normalitástól való eltérés vagy bármilyen okból eredő kívülállóság (túl jó tanuló, később érkezett az osztályba stb.). Fontos a mobbing megelőzése. Ezt segíti a közös alapértékek megteremtése, a közösen átélt élmények, a pozitív teljesítmény- és énképátadás, a baráti kapcsolatok rendszeres feltérképezése (szociometria). A szülők felelőssége sem elhanyagolható. A gyerekek jelzéseit komolyan kell venni, pl. túl sokat beteg, megváltozik az alvási vagy evési szokása, romlik a teljesítménye, szorong.	4
A szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a mobbing, pszichoterror, normalitás, deviancia, agresszió, áldozat stb. szakkifejezéseket.	2
Önálló vélemény megfogalmazása	Önálló véleményt fogalmaz meg és/vagy a leírtakat példával illusztrálja.	1
Összesen		10
A végső pontszám (összesen/2)		5

3. Elemzés

Szemponatok, kompetenciák	Kamaszkor	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
Tématartás, lényegkiemelés, probléma-központúság	A vizsgázó a kamaszkor jellemzőiről ír. Nem ágazik el lényegtelen témák irányába. Kifejti, hogy szerinte hogyan oktathatók és nevelhetőek sikeresen a kamaszok.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	<p>Ismerteti, hogy tíz-tizennégy év között a gyerekek fizikai és szellemi téren is egyre hasonlóbbá válnak a felnőttekhez.</p> <p>A fiatal a gyermekkort elhagyva kilép a család és a többi szocializációs intézmény árnyékából, képessé válik az önálló létre és a dolgok önálló mérlegelésére. A társadalom megítélése, a közfelfogás jelentősen befolyásolja, hogyan éli meg az egyén a serdülőkort. A nevelés egyik célja, hogy a felnevelkedett gyerek képes legyen a korábbi támogató, védő, értelmező közegetől való független boldogulásra.</p> <p>Kamaszkorban változások/fejlődések tömege zajlik: testi-szervi fejlődés, értelmi fejlődés, az énkép változása, az identitástudat fejlődése, erkölcsi fejlődés, társas kapcsolatok fejlődése, családi kapcsolatok fejlődése.</p> <p>A kamaszok érdeklődése rohamos tempóban változik, és ezt a sebességet szülőnek és pedagógusnak egyaránt tartania kell. Az oktatásban segítséget adhat a kamaszok által különösen kedvelt multimédia, a kooperatív módszerek alkalmazása, a projekt- és problémalapú oktatás. A kamaszok nevelésének kulcstényezői a pedagógus és a szülők részéről a bizalom, az elfogadás, a türelem és a SZERETET.</p>	4
A szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a kamaszkor, serdülőkor, önállóság, változás, fejlődés, énkép, identitás, szexualitás, erkölcs, társas kapcsolatok, család, bizalom, elfogadás stb. szakkifejezéseket.	2
Önálló vélemény megfogalmazása	Önálló véleményt fogalmaz meg és/vagy a leírtakat példával illusztrálja.	1
Összesen		10
A végső pontszám (összesen/2)		5